

R. PETRŽÍLA:

Ze Sociálního ústavu československé republiky.

(Přehled činnosti za dobu od 1. ledna do 31. května 1921.)

V tomto roce zahájil Sociální ústav svoji činnost přednáškou MUDra. Zd. Boučka ve IV. a V. pracovním oboru o sociální úpravě zaměstnání osob tuberkulosních dne 13. ledna 1921.

Dne 20. ledna konal IV. pracovní odbor schůzi, na níž bylo jednáno o příštím programu odboru. Přední místo v tomto programu zauímají odborné referáty o ochraně dělníků proti živnostenským nemocem (na př. nákaza snětí slezinnou, olovem atd.), kteréžto otázky budou též předmětem jednání na mezinárodní konferenci práce v Ženevě, projektované na podzim tohoto roku. Referát o ochraně proti nákaze snětí slezinnou, jež podal s hlediska vědy lékařské MUDr. F. Šamberger, doplnil s hlediska vědy technické Dr. Theodor Kašpárek.

V tomto období činnost Sociálního ústavu se soustředila na jeden z nejakutnějších problémů dělnického práva, kterým jest — jako malý výsek ze snahy po doplnění demokracie politické demokracií hospodářskou — požadavek účasti zaměstnanců na správě závodu a zisku podnikatelském. Tomuto problému bylo věnováno celkem 5 schůzí, na nichž bylo o problému jednáno se zřetelem k osnově ministerstva sociální péče o závodních radách (číslo tisku poslanecké sněmovny 2177). Řada těchto schůzí byla zahájena v plenárním shromáždění ústavu dne 27. ledna přednáškou poslance A. Hampla a referátem Dra E. Šterna o zkušenostech nabytých na studijní cestě v Německu o závodních radách. Ve schůzi dne 10. a 17. března byla provedena generální diskuse o problému. Dne 17. a 27. dubna byla ve speciální diskusi projednána zvláště otázka vysílání členů závodních rad do dozorčích a správních rad podniků a otázka zastoupení úředníků v závodních radách.

Dne 10. února přednášel v plenárním shromáždění ústavu poslanec B. Vrbenský o socialisaci dolů.

Dne 27. dubna konalo schůzi představenstvo ústavu, na níž po podání jednatelské zprávy usneseno zejména udělení z prostředků ústavu odměny za vědecké práce, týkající se akutních otázek sociální politiky (na pr. socialisace dolů).

Dne 12. května přednášel poslanec F. Modráček v plenárním shromáždění ústavu o zemědělských družstvech v Itálii a Rumunsku se zřetelem k pozemkové reformě u nás a to na základě zkušeností, nasbíraných na studijní cestě v uvedených zemích.

Činnost Sociálního ústavu v tomto pololetí skončena v červnu veřejnou přednáškou odborového přednosty J. Souška na thema: Sociální politika československé republiky a mezinárodní zákonodárství dělnické.

Podrobnější zprávy o jednotlivých schůzích vyšly v denním tisku.

Počet členů ústavu se zmenšil úmrtím prof. Jana Kolouška.

Zprávy.

Cesta ministra sociální péče Dra Grubera po Těšínsku, Slovensku a Podkarpatské Rusi. Ministr sociální péče vrátil se 21. dubna z 10denní úřední cesty po Těšínsku, Slovensku a Podkarpatské Rusi. Výsledek cesty ministrovy po zmíněných územích republiky československé jest jak v politickém ohledu, tak po stránce načerpání nových zkušeností, pro resort sociální péče důležitých, plně uspokojivý. Účelem cesty bylo, aby ministr

pokud krátká doba dovolovala, z osobního názoru poznal zařízení sociální péče v těchto krajích a ústavy s touto péčí úzce související, ale zejména, aby seznal poměry bytové v jednotlivých průmyslových střediskách a větších městech východních krajů republiky a určil, kde nejprve bude státní správě třeba zasáhnouti podnícením a podporou nutných novostaveb k ubytování obyvatelstva potřebných, ve smyslu nového zákona o podpoře stavebního ruchu. Ježto agenda ministerstva sociální péče souvisí úzce s denním životem lidu, vzbudila návštěva ministra sociální péče na Těšínsku, Slovensku a v Podkarpatské Rusi v širokých vrstvách tamního obyvatelstva neobyčejný zájem, který se projevil vysláním velkého množství deputací v nejrůznějších záležitostech do oboru tohoto ministerstva spadajících, takže cesta ministrova stala se skutečně nejen resortně, nýbrž i politicky důležitou. Ministr účastnil se nejprve zájezdu členů senátu Národního shromáždění do Moravské Ostravy, kde v několika-hodinových poradách, jednak se zástupci bytových družstev, jednak se zástupci odborových družstev hornických, projednal jak otázku řešení bytové krise na Ostravsku, tak otázky nezaměstnanostních podpor, kolektivních smluv a j. v., přispěv svými výroky zřejmě k uklidnění v řadách tamního dělnictva. Z Moravské Ostravy navštívil ministr v průvodu presidenta slezské zemské správy politické Š r á m k a a přednosta bytového odboru ministerstva sociální péče Dra K u b i š t y Č e s. T ě š í n, aby informoval se na místě samém, zejména o tom, co jest již neodkladně učiniti pro Český Těšín v otázce bytové a jakým směrem nésti se má podpora stavebního ruchu v tomto městě. Také zde přijal vedle zástupců úřadů státních a samosprávných četné deputace a navštívil místní zařízení sociálně politická. Odtud odejel ministr v průvodu odborového přednosta Dra K u b i š t y a přednosta presidia Dra S y n á č k a přímo do K o š i c, kdež podrobil prohlídce všechna zařízení sociální péče v tomto městě, jakož i ústavy se sociální péčí související, zejména ústav Komenského, invalidovnu a orthopedické dílny, Čsl. Červený kříž, okresní nemocenskou pokladnu, československý státní dětský domov, živnostenský inspektorát a j. V župním domě přijal četné deputace a informoval se v městském domě na schůzi městské rady, která se k jeho uvítání sešla, o bytových poměrech města Košic, jež všemi úředními činiteli označeny byly za naprosto neudržitelné. O tom také přesvědčil se ministr i návštěvou obchodní akademie, kdež seznal, jak ubytováno jest tamní studentstvo a to přímo na úkor stránky pedagogické a zdravotní. Z Košic zajel ministr do P r e š o v a, kdež rovněž vyslechl stesky na bytovou nouzi, zejména se strany dostavivší se deputace železničních zřízenců. Navštívil tamní odbor Čsl. Červeného kříže a slepecký ústav prešovský, jediný na celém Slovensku. Při návštěvě tohoto posléze jmenovaného ústavu seznal ministr, jakou péčí jest třeba věnovati otázce vedoucích osob podobných ústavů, aby se z ústavů těch nestal přímo násilný nástroj maďarisační. Další cesta ministrova vedla na Podkarpatskou Rus do U ž h o r o d u, kdež se informoval od viceguvernéra E h r e n f e l d a podrobně o všech poměrech Podkarpatské Rusi, prohlédl si vzorně vedený tamní ústav hluchoněmých, prováděné nouzové novostavby a prvou výstavku ručních prací ženských, průmyslu keramického, truhlářského a řezbářského, uspořádanou tamní civilní správou. Výstavka tato, jako první výsledek práce našeho úředního vedení na Podkarpatské Rusi, těšila se neobyčejné pozornosti ministrův, který opětovně zdůraznil veliký význam tohoto prvního podniku na Podkarpatské Rusi. Inspekci referátu ministerstva sociální péče, při níž přijaty různé deputace, zejména z kruhů invalidních, skončen pobyt v Užho-

rodě. Z Užhorodu odejel ministr k návštěvě Matliár, místa to pod Vysokými Tatrami, kde jest vojenská léčebna pro nemocné plicními chorobami, v níž umístění jsou též váleční invalidé. Návštěva tato nesla se též k tomu účelu, aby prozkoumána byla vhodnost tohoto místa nejen pro další rozšíření dosavadní léčebny vojenských osob, a válečných invalidů, nýbrž i vhodnost místa toho pro zamýšlené postavení velkého středostavovského sanatoria pro osoby stížené plicními chorobami. Odtud vedla cesta ministra do Šrobárova ústavu pro děti stížené plicními chorobami v Dolním Smokovci. Ministr pobyv v ústavě s velikým zájmem celé hodiny, přesvědčil se o potěšitelném velikém úspěchu vedení tohoto svrchovaně nutného a důležitého ústavu a nutnosti dalšího jeho rozšíření ku prospěchu dorostu celé československé republiky. Na zpáteční cestě zavítal ministr Dr. Gruber do Bratislavi, kde se rovněž informoval o všech zařízeních sociální péče, navštívil zejména Zemský úřad pro péči o válečné poškozence, Zemský úřad pro pojištění robotníků, referát sociální péče o mládež a živnostenský inspektorát a j. Ministr sociální péče projednal s ministrem s plnou mocí pro Slovensko Drem Mičurou, s kruhy zaměstnavatelů a zaměstnanců otázku znavuzřízení před rokem zrušeného, pro dnešní hospodářsko-sociální vývoj však nezbytně nutného referátu sociálně-politického při ministerstvu s plnou mocí pro správu Slovenska v Bratislavě. Při této příležitosti vyslechl též stesky spolku válečných invalidů jak slovenských, tak maďarských, přání bytových družstev o nezbytné potřebě podpory stavebního ruchu a přání dělnických kruhů o vhodnosti uspořádání zprostředkování práce na Slovensku, prohlédl dále okresní nemocenskou pokladnu, internát pro ubytování středoškolského studentstva, maďarský ústav „Elisabethum“, ústav hluchoněmých, zařízení tamnější YWCY, zemský úřad práce a městskou zprostředkovatelnu práce. Zájezd ministra sociální péče do zmíněných správních území republiky ukázal, jak mnoho bylo od převratu v sociální péči ve východních oblastech republiky vykonáno, že však v mnoha oborech sociální péče snad ještě více zbývá na Těšínsku, Slovensku a v Podkarpatské Rusi vykonati, i zároveň ukázal, jak vysoce politicky význam má právě v těchto krajích návštěva ministra, který dle zvláštní povahy svého resortu přichází do tak úzkého styku s nejrůznějšími vrstvami obyvatelstva jako právě ministr sociální péče.

Slovenské oddělení ministerstva sociální péče v Bratislavě. Ministerstvo sociální péče ve srozumění s ministerstvem pro správu Slovenska a na základě schválení ministerské rady zřídilo od 13. června t. r. na ochranu dělnictva na Slovensku své slovenské oddělení při ministerstvu s plnou mocí pro správu Slovenska v Bratislavě, jež v souhlasu s tímto ministerstvem má samostatně vésti záležitosti, spadající v obor působnosti ministerstva sociální péče, mimo agendu zemského úřadu pro pojišťování robotníků na Slovensku, zemského úřadu pro péči o válečné poškozence a instruktorátu ministerstva sociální péče pro obor péče o mládež, jež zůstávají mimo obor působnosti nově zřízeného oddělení. Úkolem slovenského oddělení ministerstva sociální péče bude tudíž 1. prováděti platné předpisy o podporách v nezaměstnanosti, pro jednotlivce i celá pracovní odvětví, určovati refundační sazby za podpory vyplácené prostřednictvím zaměstnavatelů, organisovati kontrolu osob nezaměstnaných a kontrolu výplaty podpory vyplácených prostřednictvím zaměstnavatelů; 2. vésti dozor na zprostředkování práce a podávati ministerstvu sociální péče v otázkách organizačních potřebné návrhy; 3. vésti za pomoci živnostenských inspektorátů dozor na pracovní spory a spolupůsobiti při uzavírání kolektivních smluv děl-